

КОРУПЦІЯ ЯК БАР'ЄР ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Для бізнесу в Україні корупція має значний вплив, оскільки створює складне середовище, яке заважає інвестиціям і економічному зростанню. Системна корупція продовжує діяти, впливаючи на різні сектори та ускладнюючи реформи, незважаючи на прийняття антикорупційних законів. Це явище руйнує довіру до державних органів і створює несприятливе бізнес-середовище з малою конкуренцією. Підприємці часто зазнають впливу таких форм корупції, як хабарництво та зловживання службовими. Виходячи з того, що Україна прагне інтегруватися в світову економіку та створити сприятливе середовище для інвестицій, вона повинна боротися з корупцією. Подолання корупції привертає іноземні інвестиції, покращує управління економікою та гарантує стабільне зростання бізнес-середовища. Отже, оцінка корупції як перешкоди для підприємницької діяльності є надзвичайно важливим питанням, яке потребує ретельного розгляду та розробки методів протидії їй. В наступних розділах розглядаються основні фактори, через які корупція перешкоджає бізнесу в Україні. У рамках даного дослідження пропонуємо розглянути корупцію як системний фактор впливу на рівень бар'єрності до провадження підприємницької діяльності у межах національної макроекономічної системи.

Вплив на економічну безпеку. Корупція є серйозним ризиком для економічної безпеки держави, оскільки вона поширюється на всі сфери суспільного життя, від інституцій до побутових відносин. Правопорушення, неефективне керівництво, спотворення конкуренції, погіршення інвестиційного середовища та соціальна напруженість – це деякі з наслідків, які вона може спричинити. Зменшення ефективності влади призводить до неефективного використання державних ресурсів і коштів, що ускладнює досягнення стратегічних економічних програм. Оскільки економіка світу стає все більш глобалізованою, проблема економічної безпеки стає все більш актуальною. Впливаючи на стабільність, розвиток і соціальний прогрес, вона є важливою частиною функціонування держави. Здатність держави протистояти зовнішнім і внутрішнім небезпекам залежить від стабільності економіки, ефективного використання ресурсів і забезпечення життєвого рівня населення. **Загалом у 2023 році розслідувалось 25 791 кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією.** Сума матеріальних збитків склала 24 265 772 тис. грн., з них 23 132 508 тис. грн. у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення, які завдали шкоди інтересам держави та територіальної громади (95,3%). У 2018–2021 роках обсяг злочинів корупційного характеру пов'язаних із явищем хабарництва та/або зловживання владою становила 48,3% від загальної кількості злочинів. Разом з тим правопорушення у частині отримання або надання неправомірної вигоди становлять відповідно 19,1% і 19,3% від загальної кількості облікованих корупційних правопорушень у 2021 році відповідно.

Вплив на інвестиційний клімат. Корупція шкодить економічній стабільності країни, створюючи перешкоди до стабільного притоку інвестиційного ресурсу в економіку та стійкого становища підприємницького сектору. Згідно з Європейською бізнес-асоціацією, високий рівень корупції має прямий зв'язок із різким падінням прямих іноземних інвестицій. Корупційні ризики в Україні знижують інтерес до довгострокових інвестицій. Наявність корупційних елементів у правовій системі та економічна нестабільність відлякують іноземних інвесторів і підвищують ризики для бізнесу. Це гальмує розвиток технологій і економіку, а також зменшує привабливість країни для іноземного капіталу. Можливості для розвитку інфраструктури, наукових досліджень і технологічного вдосконалення обмежені недостатньою кількістю прямих іноземних інвестицій. Для

забезпечення стійкого економічного зростання та покращення добробуту населення ці елементи є життєво важливими. Застарілі виробничі потужності, низька продуктивність праці та відсутність інновацій створюють загрозу для економіки держави. У 2023 році спостерігалось збільшення рівня прямих іноземних інвестицій. Наприклад, у 2022 році прямі іноземні інвестиції в Україні становили 1152 млн. дол. США, а у 2023 це показник сягнув 4247 млн. дол. США. Крім того, слід звернути увагу на щорічний звіт Індексу сприйняття корупції за 2023 рік, опублікований Transparency International. Підвищивши свою позицію в світовому рейтингу з 116 на 104 місце, Україна отримала 36 балів із 100.

Вплив на підприємництво. Систематична корупція зменшує ділову активність і конкурентоспроможність, що зменшує мотивацію підприємств. Оскільки вони особливо схильні до корупційних практик, які обмежують їхнє зростання, малі бізнеси є життєво важливими для розвитку економіки. Підприємства малого та середнього бізнесу зазнають найбільшого впливу від корупції. Підприємці часто не мають ресурсів, необхідних для боротьби з практиками корупції, що може призвести до зміни системи або виходу з ринку. Ситуація особливо складна для компаній, які прагнуть бути чесними та відкритими. Оскільки корупційні підприємства можуть отримати нелегальні переваги, вони створюють нерівні умови конкуренції. Малий бізнес важливий для стійкого розвитку економіки, але він відстає через відсутність прозорості та чесної конкуренції. Компанії часто вимагають хабарів, щоб пришвидшити адміністративні процеси або отримати дозволи та ліцензії. Це збільшує операційні витрати та знижує прибутковість, особливо для малих і середніх підприємств із невеликими фінансовими ресурсами. Також підприємці стикаються з нестабільністю через державні корупційні вимоги, оскільки вони не можуть передбачити, коли їм доведеться платити більше. Це ускладнює бізнес-плани та знижує довіру до державних органів. Корупція бізнесу та державних установ сприймається негативно. Це знижує віру в те, що держава контролює економіку, стимулює ухилення від податків і посилює тінізацію економіки, що призводить до зниження якості державних послуг і інфраструктури, необхідних для підтримки бізнесу.

Корупція шкодить інвестиційному клімату, зменшує зростання малого та середнього бізнесу та підриває довіру до державних органів, що робить її значним перешкодою для розвитку підприємництва в Україні. Держава, підприємства та громадянське суспільство повинні співпрацювати, щоб подолати корупцію. Для створення сприятливого середовища для підприємницької діяльності, яке покращує якість життя громадян і сприяє економічному розвитку, необхідно ефективно боротися з корупцією. Для покращення ситуації необхідно забезпечити прозорість у роботі державних органів, підвищити відповідальність за корупційні дії та провести реформи у судовій системі. Це дозволить зменшити вплив корупції на бізнес і сприятиме розвитку конкурентного і відкритого ринку в Україні.

Перелік посилань

1. Статистична інформація про результати роботи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та інших державних органів. *Національне агентство з питань запобігання корупції*. 2024. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/kpi/info/1/> (дата звернення: 06.11.2024).
2. Дослідження. Інвестиційний індекс. *Офіційний сайт Європейської бізнес асоціації*. 2024. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analilyka/> (дата звернення: 06.11.2024).
3. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. *МінФін*. 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 06.11.2024).
4. Статистика зовнішнього сектору. *Офіційний сайт Національного банку України*. 2024 URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5> (дата звернення: 06.11.2024).